

10. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 1 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.10.1.1 · İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Akıl için uygun bir örnek yazar (ör. bir problemi çözmek; düzenli bir yapının bir yaparı olduğu sonucuna varmak).	4
a)	Vahiy için uygun bir özellik yazar (ör. Allah'tan gelen kesin ve doğru bilgidir; duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi verir; doğru anlaşılması için akıl gerekir).	4
b)	Duyuların veri sağladığını, aklın bu verileri değerlendirdiğini belirtir.	4
b)	Vahyin, duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi verdiğini ve aklın vahyi anlamada kullanıldığını belirterek tamamlayıcılığı açıklar.	3

a) Örnek cevap: Akıl örneği: Bir matematik problemini akıl yürüterek çözmek. Vahiy özelliği: Allah'tan gelen kesin bilgidir; duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi verir.

b) Örnek cevap: Duyular dış dünyadan bilgi toplar; akıl bu bilgileri karşılaştırıp sonuç çıkarır. Vahiy ise ahiret gibi duyuların ve aklın tek başına ulaşamadığı konularda bilgi verir; vahyi anlamak için de akıl gerekir. Böylece üç kaynak birbirini tamamlar.

Sık hatalar: Vahyin sınırı olarak "bilimsel değildir" gibi yanlış bir ifade yazmak; Kaynakları ayrı ayrı anlatıp tamamlayıcılık ilişkisini kurmamak

2. DKAB.10.1.1 · İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	1. adımda duyuları (gözlem), 2. adımda akıl (karşılaştırma, çıkarım) kullandığını belirtir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
a)	3. adımda güvenilir kaynağı/doğru haberi (bilimsel bilgi; "akılla karşılaştırma" diyen gerekçeli cevap da kabul edilir), 4. adımda vahyi kullandığını belirtir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
b)	Zeynep'in bilgi kaynaklarını birbirine karşıt değil tamamlayıcı olarak kullandığını belirtir.	4
b)	Gözlem ve aklın evrendeki düzeni anlamasını, vahyin ise bu düzenin anlamını ve kaynağını göstermesini örnek üzerinden açıklar.	3

a) Örnek cevap: 1: duyular (gözlem). 2: akıl (karşılaştırma ve çıkarım). 3: güvenilir kaynak (doğru haber). 4: vahiy.

b) Örnek cevap: Zeynep bilgi kaynaklarını birbirine karşıt görmemiş, birlikte kullanmıştır. Gözlem ve aklıyla Ay'ın şeklinin düzenli değiştiğini anlamış, güvenilir kaynakla bunu doğrulamış, vahiyle de bu düzenin Allah'ın takdiri olduğunu kavramıştır. İslam da bilgi kaynaklarının birbirini tamamlayacak biçimde kullanılmasını önemser.

Sık hatalar: 3. adımı vahiy saymak; Değerlendirmede kaynakların tamamlayıcılığını vurgulamamak

3. DKAB.10.1.2 · Allah-âlem ilişkisini müşahade edebilme · kolay**15 puan**

Madde	Ölçüt	Puan
a)	II için yönetme/düzenleme ile ilgili uygun bir ifade yazar (ör. Allah âlemi her an yönetir ve düzenler).	5
a)	III için ilahi yasalar ya da koruma/sürdürme ile ilgili uygun bir ifade yazar (ör. Allah âlemde değişmeyen yasalar koymuştur; âlemi varlıkta tutar). II ve III'e yazılan uygun ifadelerin yer değiştirmesi puanı etkilemez.	5
b)	Bir varlıktaki düzen ya da özelliğin Allah'ın varlığına ve kudretine işaret ettiğini somut bir gözlemle açıklar.	5

a) Örnek cevap: II: Yönetme: Allah âlemi her an yönetir ve düzenler. III: İlahi yasalar: Allah âlemde değişmeyen yasalar (sünnetullah) koymuştur.

b) Örnek cevap: Küçücük bir tohumun koca bir ağaca dönüşmesi, onu bilgi ve kudretle yaratan Allah'ın varlığını gösteren bir işarettir.

Sık hatalar: II ve III'e "yaratma"yı yeniden yazmak; IV'ü örneksiz tekrar etmek

4. DKAB.10.1.2 · Allah-âlem ilişkisini müşahade edebilme · orta**15 puan**

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Göklerde ve yerdeki her şeyin insanın hizmetine (yararına) verildiğini belirtir.	4
b)	Hizmete verilmenin sınırsız tüketme hakkı değil, emanet ve sorumluluk anlamına geldiğini belirtir.	4
b)	Su israfının bu emanete ve sorumluluğa aykırı olduğunu açıklar.	4
b)	İsrafı önlemek için uygulanabilir bir öneri yazar.	3

a) Örnek cevap: Göklerde ve yerde ne varsa Allah tarafından insanın hizmetine verilmiştir.

b) Örnek cevap: Varlıkların hizmetimize verilmesi, onları dilediğimiz gibi tüketebileceğimiz anlamına gelmez; bunlar bize emanettir. Musluğu açık bırakmak bu emanete karşı sorumsuzluktur. Musluklara "Suyu kapatalım" uyarıları asılabilir ve damlatan musluklar onarılabilir.

Sık hatalar: "Hizmete verilme"yi sınırsız kullanma hakkı olarak yorumlamak; Öneriyi değerlendirmeye ilişkilendirmemek

5. DKAB.10.1.2 · Allah-âlem ilişkisini müşahade edebilme · zor**20 puan**

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I. görüşün İslam'ın Allah-âlem anlayışıyla bağdaşmadığını belirtir.	4
a)	Allah'ın âlemi yarattıktan sonra da her an yönettiğini, tasarrufunun sürdüğünü Rahmân 29'a dayanarak açıklar.	4
b)	II. görüşün İslam'ın Allah-âlem anlayışıyla bağdaşmadığını belirtir.	4
b)	Allah'ın yaratıcı, âlemin ise yaratılmış olduğunu; Şûrâ 11'e dayanarak O'nun hiçbir şeye benzemediğini açıklar.	4
b)	Allah'ın âlemde ayrı (aşkın) olmakla birlikte ona her an tasarruf eden olduğu sonucuna ulaşır.	4

a) Örnek cevap: I. görüş doğru değildir. Rahmân suresinde Allah'ın her an yeni bir ilahi tasarrufta olduğu bildirilir. Allah âlemi yaratıp kendi hâline bırakmamış, onu her an yönetmeye ve korumaya devam etmektedir.

b) Örnek cevap: II. görüş de doğru değildir. Allah yaratıcıdır, âlem ise O'nun yarattığı varlıklardır; yaratan ile yaratılan aynı olamaz. Şûrâ suresinde O'nun benzeri hiçbir şeyin olmadığı bildirilir. Allah âlemde ayrıdır ama onu her an yönetir.

Sık hatalar: Görüşleri gerekçesiz reddetmek; İki görüşü aynı gerekçeyle değerlendirmek

6. DKAB.10.1.3 · İsrâ suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mesajlarını anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Bilgisi olmayan bir şeyin peşine düşülmemesi, çünkü insanın duyu ve kalbinden sorumlu olduğu mesajını yazar.	4
b)	Farklı kelimelerin aynı anlamı farklı yönleriyle ifade ettiğini belirtir.	3
b)	Birden fazla meali karşılaştırmanın ayetin anlamını daha iyi kavramaya yardım ettiğini açıklar.	3

a) Örnek cevap: İnsan hakkında bilgisi olmayan şeyin peşine düşmemelidir; çünkü kulak, göz ve kalp yaptıklarından sorumludur.

b) Örnek cevap: Farklı kelimeler aynı anlamı farklı yönleriyle gösterir; "kalp" ile "gönül" düşünme ve inanma merkezini, "kesin bilgi" ifadesi de bilginin kesinliğini vurgular. Birden fazla meali karşılaştırmak ayetin anlamını daha iyi kavramamızı sağlar.

Sık hatalar: Kelime farklarını anlam farkı sanıp mealleri çelişkili görmek; Ortak mesajı yazmayıp mealleri tekrar etmek

7. DKAB.10.2.1 · Allah'ın (c; c) varlığının delillerini müşahade edebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Deve, gök, dağlar ve yeryüzünü yazar (en az üçü).	4
b)	Düzen ve amaç (ya da yaratılış) delilini belirtir.	3
b)	Seçtiği delile uygun gerekçe yazar (düzen ve amaç: ayetlerdeki "nasıl yaratılmış/yükseltilmiş/dikilmiş/yayılmış" sorularının ölçülü yaratılışa dikkat çekmesi; yaratılış: bu varlıkların sonradan var edilmiş olup bir yaratıcıya muhtaç olması).	3

a) Örnek cevap: Deve, gök, dağlar ve yeryüzü.

b) Örnek cevap: Düzen ve amaç delili. Ayetler devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine bakmaya çağırır. Bu varlıklardaki ölçülü ve amaca uygun yaratılış, bilgi ve kudret sahibi bir yaratıcının varlığını gösterir.

Sık hatalar: Delili adlandırıp ayetle gerekçelendirmemek; Varlıkların yalnızca birini yazmak